

8. Про деякі заходи щодо виконання зобов'язань України у сфері європейської інтеграції : Постанова Верховної Ради України від 29 липня 2022 р. № 2483-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2483-20#Text> (дата звернення: 26.04.2025).

9. Про Звернення Верховної Ради України до держав-членів Європейського Союзу та інституцій Європейського Союзу щодо підтримки надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС : Постанова Верховної Ради України від 19.06.2022 № 2298-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2298-20#Text> (дата звернення: 26.04.2025).

10. Юрченко В.В. Сучасні тенденції розвитку та гармонізації податкових систем країн Європейського Союзу. Вектори для України. Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання. 2013. № 12. С. 87-98.

Віра БАК,
кандидат юридичних наук,
Державний податковий університет (м. Ірпінь)
Валерій САНЖАРОВ,
кандидат юридичних наук,
Державний податковий університет (м. Ірпінь)

ІНТЕГРАЦІЯ VS ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ: ІНСТИТУЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ЄС В УМОВАХ МІНЛИВОГО ГЕОПОЛІТИЧНОГО ЛАНДШАФТУ ТА УКРАЇНА

Європейський Союз (ЄС) стикається з проблемою збереження єдності між державами-членами, враховуючи невідповідність в економічній потужності і розвитку окремих галузей виробництва, політичних системах та історичному минулому, різні рівні інтеграції та постійні геополітичні виклики сучасності [1, с. 157–182]. Усередині ЄС зростання популістських та націоналістичних рухів створює значний виклик для порядку денного інтеграції. ЄС повинен вирішувати корінні причини невдоволення населення, сприяючи інклюзивному зростанню,

соціальній згуртованості та ефективному управлінню. Зовні геополітична напруженість та загрози безпеці створюють значні перешкоди для планів розширення ЄС. Впровадження стратегії диференціації в рамках правової бази ЄС забезпечує єдність, цілісність та ефективність системи як політичного та економічного союзу разом з тим даючи змогу враховувати та зберігати різноманітність підходів та потреб держав членів. Єдиний підхід до інтеграції через впровадження загальнообов'язкових норм просто нежиттєздатний у такому різноманітному союзі. Стратегія диференціації дозволяє зробити процеси інтеграції більш гнучкими та гарантує, що держави-члени, які впроваджують ті чи інші нормативні стандарти союзу з різною швидкістю, але дотримуються основних цінностей (демократія, верховенство права та основні права), незалежно від рівня їхньої інтеграції зберігають можливість приймати участь в загальній співпраці. ЄС приділяє увагу розробці інструментів, які дозволяють здійснювати індивідуальну інтеграцію окремих держав без нав'язування одноманітності, поважаючи національний суверенітет та сприяючи постійній співпраці. Разом з тим неконтрольована диференціація може створювати потенційні загрози: ігнорування основних принципів членства в ЄС (спільне прийняття рішень та колективна відповідальність), верховенства законодавства ЄС [2, с. 93–110], нескоординована або надмірна диференціація ризикують призвести до фрагментації, підриву здатності функціонування ЄС як єдиного цілого.

Для реалізації стратегії диференціації ЄС розробив та використовує такі механізми як: «перехідні положення», «тимчасові відступи» та «посилена співпраця». Посилена співпраця («enhanced cooperation») дозволяє підгрупі держав-членів просуватися далі в певних сферах інтеграції (стаття 20 «Договору про ЄС») [3, с. 15–16]. Наприклад, група країн може вирішити створити між собою фіскальний союз, тоді як інші відмовитися від цієї ініціативи. У сфері оборони диференціація регулюється окремим механізмом «Постійною структурованою співпрацею» (PESCO) згідно зі статтями 42(6) та 46 «Договору про ЄС» [3, с. 26–27, 28–29] та Протоколу № 10 Лісабонського договору [4]. Ця

структура дозволяє бажаючим та спроможним державам-членам поглиблювати оборонну співпрацю, зберігаючи при цьому узгодженість у рамках Спільної політики безпеки та оборони ЄС. Обидва механізми зберігають цілісність структури ЄС, водночас дозволяючи враховувати різноманітні інтереси та пріоритети. Договірні відмови («treaty-based opt-outs») дозволяють певним державам-членам утримуватися від участі в певних політиках (наприклад, прийнятті євро), цей підхід дозволяє їм залишатися відданими ширшому проекту ЄС, зберігаючи певний рівень автономії щодо конкретних національних питань.

Диференціація також поширюється на зовнішні відносини ЄС з державами, що не є членами ЄС. Такі механізми, як Шенгенська зона, Європейська економічна зона (ЄЕЗ), та різні двосторонні договори ілюструють, як ЄС застосовує диференціацію поза межами свого внутрішнього периметру щоб тісніше співпрацювати із сусідніми країнами на певних умовах. Шенгенська зона, наприклад, дозволяє країнам, що не входять до ЄС, таким як Норвегія та Ісландія, брати участь у співпраці без кордонів, тоді як ЄЕЗ розширює внутрішній ринок ЄС на кілька держав, що не є членами ЄС або не мають повного членства. Крім того, ЄС використовує двосторонні договори та неформальні угоди із сусідніми країнами, такі як меморандуми про взаєморозуміння, для сприяння співпраці в таких сферах, як торгівля та безпека. Цей зовнішній вимір диференціації дозволяє ЄС розширювати свій вплив та сприяти співпраці без вимоги повного членства [5, с. 488–489].

Диференціація надає критично важливий інструмент для управління притаманною ЄС різноманітністю, одночасно сприяючи тіснішій інтеграції. Вона також тісно пов'язана з процесом розширення ЄС. Перспективи майбутніх розширень значною мірою вплинули на дискусії щодо систематичного застосування та регулювання диференціації. Оскільки ЄС розглядає подальше розширення, ці міркування будуть важливими для забезпечення ефективної інтеграції нових держав-членів без підризу єдності ЄС. Дозволяючи державам-членам брати участь на різних рівнях, ЄС може поважати національні вподобання та можливості, не ставлячи під загрозу свої основні цінності чи

загальну єдність. В основі стратегічного бачення ЄС лежить мета поглиблення економічної (завершення створення Економічного та валютного союзу, створення більш надійного банківського союзу, включаючи спільну систему страхування депозитів та посилений Європейський механізм стабільності, та Союзу ринків капіталу) [6, с. 241–246], політичної (підвищення ефективності та демократичної легітимності інституцій ЄС, збільшення законодавчих повноважень Європейського парламенту, реформування Європейської комісії, реорганізація Ради ЄС) та соціальної (через освіту, культурний обмін та громадянську активність) інтеграції між його нинішніми державами-членами. Стратегічне бачення ЄС включає плани подальшого розширення, зокрема на Західні Балкани (Сербія, Чорногорія, Північна Македонія, Албанія, Боснія і Герцеговина, Косово) та країни Східного партнерства (Україна, Грузія, Молдова). Інтеграція України до ЄС може посилити геополітичну стабільність у Східній Європі, сприяти регіональній безпеці та співпраці. Інтеграція України до єдиного ринку ЄС може стимулювати економічне зростання та інвестиції як в Україні, так і в ЄС. Інтеграція безумовно сприятиме культурній співпраці, взаєморозумінню та обміну цінностями, збагачуючи культурний ландшафт ЄС. Успішна інтеграція України буде наочною демонстрацією здатності ЄС приймати та підтримувати нових членів, зміцнюючи принципи розширення та солідарності. Шлях України до повноцінного членства в ЄС передбачає комплексні та постійні зусилля щодо впровадження політичних, економічних, правових та соціальних реформ [7, с. 58–68].

Більш інтегрований та розширений ЄС може слугувати потужним захисником багатосторонності, вільної торгівлі та глобальної співпраці.

Список використаних джерел:

1. Böttner R. “United in Diversity”– Homogeneity and Differentiation as Parts of the Union’s Constitutional Identity // *European Yearbook of Constitutional Law* 2022. Constitutional Identity for the EU? / eds. J. de Poorter, G. van der Schyff, M. Stremler, M. De Visser, I. Leijten, C. van Oirsouw. Berlin: T.M.C. ASSER PRESS, 2023. P. 157–182.

2. Groussot X., Zemskova A. The Manifestations of the EU Rule of Law and its Contestability: Historical and Constitutional Foundations // Journal of Constitutional History. 2022. Vol. 44. Issue 2. P. 93–110.
3. Consolidated version of the Treaty on European Union // Official Journal of the European Union (26.10.2012). 34 p. URL: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF.
4. Treaty of Lisbon (13.12.2007) URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/lis/sign/eng>.
5. Vodo T. Balancing unity and diversity: Strategies for effective differentiation in the European Union // European Law Journal. 2025. Vol. 30. Issue 4. P. 483–498.
6. Шевченко А., Санжаров В. Цифровізація фінансових ринків та банківсько-фінансової сфери: вплив на майбутнє фінансового права ЄС // Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансова політика: теоретичні і практичні аспекти юридичної науки», 24 квітня 2024 р. Ірпінь: ДПУ, 2024. С. 241–246.
7. Soloviova A., Fomin A. Ukraine and the EU: Prospects and Challenges on the Road to Integration // Acta de Historia & Politica Saeculum XXI. 2025. Vol. 9. P. 58–68.

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу

**«Україна на шляху інтеграції до Європейського
Союзу: здобутки, виклики та перспективи»**

Матеріали круглого столу

8 травня 2025 р.

ІРПІНЬ-2025

УДК 341.1

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту права,
протокол 21 від 30 травня 2025 р.*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Чернецька О. В., к. ю. н., доцент, завідувач кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету;

Лісова К. С., к. і. н., доцент, доцент кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету.

Анісімова М. Ф., к. і. н., к. ю. н., доцент, доцент кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту права Державного податкового університету.

Україна на шляху інтеграції до Європейського Союзу: здобутки, виклики та перспективи: матеріали круглого столу (8 травня 2025 р.). м. Ірпінь: Державний податковий університет, 2025. 139 с.

У збірнику матеріалів стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих та презентованих під час проведення круглого столу кафедрою міжнародного права та права Європейського Союзу Навчально-наукового інституту Державного податкового університету 8 травня 2025 р.

Матеріали публікуються в авторській редакції.

ЗМІСТ

ДЕНИСЮК Світлана Стратегія зовнішньої політики України як основа поглиблення відносин з Європейським Союзом.....	6
ЛІСОВА Катерина, ЧЕРНЕЦЬКА Олена Забезпечення балансу між безпекою та правами людини в умовах війни: дотримання стандартів ЄС в Україні.....	10
ШЕВЧЕНКО Анатолій, ДІДИЧ Тарас Щодо питання євроінтеграції України до Європейського Союзу.....	14
КОНОНЕНКО Валерій Євроінтеграційні процеси в Україні: фінансова політика та податкова конвергенція.....	18
БАК Віра, САНЖАРОВ Валерій Інтеграція vs диференціація: інституційні механізми ЄС в умовах мінливого геополітичного ландшафту та Україні.....	22
ФОКІН Ярослав Правові засади інтеграції України до цифрового єдиного ринку ЄС у контексті гармонізації національного законодавства до Європейського Союзу.....	27
СТАРОСТІЮК Алла, КАМАРАЛІ Світлана Історична місія позитивного права та його вплив на розвиток правової системи України.....	32
БИНЮК Наталія, МІСЯЧЕНКО Анна Роль адаптації законодавства України до стандартів ЄС у забезпеченні верховенства права.....	36
СІРЕНКО Оксана, БОРИСЕНКО Володимир Процес адаптації національного законодавства до права ЄС в умовах збройної агресії.....	39
БИНЮК Наталія, СКРИПЕЦЬ Владислав Реформування системи правосуддя України відповідно до стандартів ЄС: досягнення та виклики.....	42
ГОЛОПАПА Владислав Гармонізація законодавства України та Європейського Союзу: сутність та особливості.....	47
ЖУШМАН Володимир Гуманітарна допомога в умовах збройного конфлікту.....	55
МАЛЬЦЕВ Сергій Імплементация стратегій інформаційного суспільства ЄС у національне законодавство України: основні виклики.....	58

КІЯШКО Дмитро Загальна характеристика положень Директиви Ради ЄС DAC6.....	64
ФЕДОРЕНКО Руслан Кримінальна відповідальність за злочини у сфері земельних відносин: виклики та шляхи удосконалення в контексті європейської інтеграції України.....	68
ВОЛКОШОВЕЦЬ Сергій Кримінальна відповідальність за розбій: аналіз кваліфікуючих ознак у контексті європейських стандартів кримінального права.....	71
МУДРАК Сергій Щодо впровадження позитивного досвіду країн ЄС у питанні забезпечення прав і свобод учасників кримінального провадження	73
НАСІБОВИЧ Олег Зловживання владою або службовими повноваженнями: проблеми криміналізації та запобігання в умовах європейської інтеграції України.....	77
БІЛИК Юрій Імплементация Європейських принципів у сфері розслідування терористичних злочинів: виклики для української правозастосовної практики	80
АЛЕКБЕРОВА Хадіджа Забезпечення незалежності судової влади як конституційна умова реформування судової системи та її адаптації до європейських стандартів.....	83
БАРАНІВСЬКИЙ Денис Свобода слова в Україні як ключовий чинник євроінтеграційного процесу.....	87
БОБИК Юлія Справедливість у правовій державі під час воєнного стані: філософсько-правовий вимір.....	91
ГОНЧАРУК Іван Забезпечення незалежності судової влади як конституційна умова адаптації до європейських стандартів.....	94
ЗІНЧЕНКО Мирослава Адаптація правових норм у сфері прав людини до стандартів Європейського Союзу.....	98
ІВАНІЦЬКИЙ Владислав, ЛУГІНА Наталія Роль правоохоронних органів у реалізації принципу верховенства права в процесі євроінтеграції України.....	100

КОГАДЬКО Владислава Енергетична безпека як складова національної безпеки України: правові аспекти інтеграції до енергетичного простору ЄС.....	103
КРИМЧАНІН Богдан Дія міжнародно-правових механізмів захисту прав людини під час збройної агресії РФ в Україні.....	108
СКРИПЕЦЬ Владислав Роль міжнародних договорів у процесі гармонізації законодавства України з правом Європейського Союзу: сучасні виклики та перспективи.....	113
ПІДГОРОДЕЦЬКИЙ Валентин Забезпечення ефективної імплементації права ЄС у практиці українських органів правопорядку.....	117
ПОБЕРЕЖЕЦЬ Аліна Межі та ризики імплементації права ЄС в законодавство України.....	121
ПРОКОПЧУК Анастасія Правовий статус внутрішньо-переміщених осіб в Україні: сучасні виклики та напрями вдосконалення правового регулювання.....	124
ВЕРБІЦЬКИЙ Андрій Основні теоретичні підходи до адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу.....	128
КИСЕЛЬОВА Соломія Участь молоді у процесі євроінтеграції України в ЄС.....	131
ПАШКО Владислава Легітимізація державної влади в Україні через правову ідеологію: від УНР до сучасних викликів інтеграції до ЄС.....	135